NORAKSTS

Lieta Nr.A42601008
AA43-2603-10/18

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2010.gada 17.decembrī

Administratīvā apgabaltiesa šādā sastāvā:
tiesas sēdes priekšsēdētāja A.Šteinberga,
tiesneši K.Berķis un M.Birzgalis,

piedaloties pieteicēja *H.V.* pārstāvim *Ģ.V.* un atbildētāja Salaspils novada domes pārstāvei *I.M.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz *H.V.* pieteikumu par Salaspils novada domes 2008.gada 14.maija lēmuma (sēdes protokols Nr.10, 15.§) atcelšanu, sakarā ar *H.V.* apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 16.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Salaspils pilsētas ar lauku teritoriju domes zemes komisija (turpmāk – Zemes komisija) ar 1998.gada 5.maija lēmumu Nr.9 piešķīra *H.V.* (turpmāk – pieteicējs) zemesgabala */adrese/*, lietošanas tiesības. Minēto zemesgabalu Zemes komisija ar 1998.gada 8.decembra lēmumu Nr.20 piešķīra pieteicējam īpašumā par samaksu.

Zemes komisija ar 2006.gada 19.maija lēmumu Nr.6 atcēla iepriekš minētos lēmumus. Izskatījusi pieteicēja sūdzību, Salaspils novada dome (turpmāk arī – dome) ar 2006.gada 26.jūlija lēmumu Nr.14 atstāja spēkā Zemes komisijas 2006.gada 19.maija lēmumu.

Salaspils novada domes 2006.gada 26.jūlija lēmumu pieteicējs pārsūdzēja Administratīvajā rajona tiesā, kura ar 2008.gada 15.aprīļa spriedumu to atcēla un uzlika pienākumu Salaspils novada domei pieņemt jaunu lēmumu.

Salaspils novada dome ar 2008.gada 14.maija lēmumu (sēdes protokols Nr.10, 15.§) atzina par spēkā neesošu Zemes komisijas 1998.gada 5.maija lēmumu un atstāja spēkā Zemes komisijas 2006.gada 19.maija lēmumu daļā par Zemes komisijas 1998.gada 8.decembra lēmuma atcelšanu. Lēmumā norādīts, ka Zemes komisija, pieņemot 1998.gada 5.maija lēmumu, ir rīkojusies ārpus savas kompetences. Savukārt 1998.gada 8.decembra lēmums ir prettiesisks, jo pretēji tiesību normās noteiktajam uz strīdus zemesgabala neatrodas pieteicējam piederoša dzīvojamā māja vai ēkas, kuras viņš ieguvis īpašumā līdz 1992.gada 20.jūnijam, tāpat zemes reformas pirmajā kārtā nebija iesniegts zemes lietošanas pieprasījums. Turklāt 1998.gada 5.maija lēmums un 1998.gada 8.decembra lēmums ir savstarpēji saistīti, kas nozīmē, ja par spēkā neesošu atzīts lēmums par zemes piešķiršanu lietošanā, tad lēmums par zemes piešķiršanu īpašumā par samaksu kā izrietošs no pirmā lēmuma nevar radīt tiesiskas sekas.

[2] *H.V.* iesniedza pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā par Salaspils novada domes 2008.gada 14.maija lēmuma (sēdes protokols Nr.10, 15.§) (turpmāk – Lēmums) atcelšanu. Pieteikums pamatots šādi.

[2.1] Atceltie Zemes komisijas lēmumi bija pieteicējam labvēlīgi. No lietas materiāliem neizriet, ka būtu konstatējami Administratīvā procesa likuma 85. un 86.panta gadījumi.

[2.2] No domes 1995.gada 26.oktobra lēmuma konstatējams, ka Zemes komisija ir vienīgā institūcija, kas pieņem lēmumus par zemes piešķiršanu lietošanā. Tādējādi nav pamata secinājumam, ka Zemes komisija rīkojusies ārpus savas kompetences.

[2.3] Pieteicējs regulāri maksājis nodokļus par lietošanā piešķirto zemi, un dome tos ir pieņēmusi.

[3] Dome rakstveida paskaidrojumos nepiekrīt pieteikumā izteiktajam prasījumam, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem.

[4] Ar Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 16.decembra spriedumu pieteikums noraidīts.

[5] Pieteicējs iesniedza apelācijas sūdzību par Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 16.decembra spriedumu. Apelācijas sūdzība pamatota ar turpmāk norādītajiem apsvērumiem.

[5.1] Administratīvā rajona tiesa nepareizi novērtējusi Zemes komisijas lēmumu tiesiskumu, jo minētie lēmumi pieteicēja ieskatā ir tiesiski. Tiesas arguments par kompetences pārkāpumu minēto lēmumu pieņemšanā jau reiz tika pilnībā noraidīts un atspēkots ar spēkā stājušos Administratīvās rajona tiesas 2008.gada 15.aprīļa spriedumu lietā Nr.A42488306, kurā tiesa secināja, ka domei ir piekritīga lēmuma par zemes piešķiršanu lietošanā pieņemšana un tā ir kompetenta izlemt attiecīgo jautājumu, kā arī dome ir tiesīga atcelt domes iestāžu vadītāju lēmumus, tai skaitā arī Zemes komisijas lēmumus, jo saskaņā ar likuma „Par zemes komisijām" 1.pantu tā ir pašvaldības domes izveidota iestāde.

[5.2] Arī domes 1995.gada 26.oktobra lēmumā Nr.215 *expresis verbis* ir noteikts, ka Salaspils pilsētas ar lauku teritoriju zemes komisija ir vienīgā pašvaldības institūcija, kura pieņem lēmumus par zemes piešķiršanu lietošanā.

Ir jāņem vērā, ka iestādei ir saistošs pašas izdots iekšējais normatīvais akts.

[5.3] Tiesa izdarījusi nepamatotu secinājumu, ka ar Lēmumu iespējams liegt pieteicējam tiesisko paļāvību.

Tiesiskās paļāvības principa galvenais uzdevums ir aizsargāt personas tiesības gadījumos, kad tiesisko apstākļu pārmaiņu rezultātā notiek vai ir iespējama privātpersonu tiesiskā stāvokļa pasliktināšanās. Arī tiesību doktrīnā ir atzīts, ka personai, kura guvusi labumu no administratīvā akta, subjektīvi ir jāpaļaujas uz administratīvā akta pastāvēšanu un šī paļāvība ir jāizpauž darbībās.

[5.4] Tiesa nepareizi interpretējusi likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta pirmās daļas 2.punktu.

Minētā punkta interpretācija tikai tādā gadījumā atbilst likuma jēgai, ja tiek uzskatīts, ka par brīdi, kad uz zemes gabala jāatrodas personai piederošajām

ēkām, tiek uzskatīts sākotnējā lēmuma pieņemšanas datums.

[6] Dome rakstveida paskaidrojumos par pieteicēja apelācijas sūdzību norāda turpmāk minētos argumentus.

[6.1] Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmo daļu neviens no normatīvajiem aktiem zemes reformas jautājumos nav devis tiesības pašvaldībai deleģēt zemes lietošanas tiesību piešķiršanu citām institūcijām, līdz ar to var secināt, ka domes 1995.gada 26.oktobra lēmums Nr.215 ir pieņemts pretrunā ar iepriekšminētajiem normatīvajiem aktiem un nevarēja radīt tiesiskas sekas.

[6.2] Neviens no Zemes komisijas lēmumiem par zemes piešķiršanu lietošanā nav pamatots ar domes lēmumu, bet tikai ar likumu „Par zemes lietošanu un zemes ierīcību". Tas ir pretēji Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 „Administratīvā procesa noteikumi" 72.2.punktā paredzētajam, ka administratīvais akts nav spēkā, ja to ir izdevusi iestāde, kurai lieta nav bijusi piekritīga, un tajā nav norādes, ka attiecīgā iestāde ir pilnvarota šo aktu izdot.

[6.3] Administratīvās rajona tiesas spriedumā, kas pieņemts lietā Nr.A42488306, konstatētais attiecas uz domes izvairīšanos pieņemt konkrētu lēmumu, nosūtot pieteicēja iesniegumu izskatīšanai pēc būtības Centrālajai Zemes komisijai. Tas arī bija pamats domes 2006.gada 26.jūnija lēmuma atcelšanai.

[7] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 25.novembra spriedumu pieteicēja pieteikums noraidīts.

[8] Izskatot lietu sakarā ar pieteicēja iesniegto kasācijas sūdzību, Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments (turpmāk – Senāts) ar 2010.gada 20.maija spriedumu atcēla Administratīvās apgabaltiesas 2009.gada 25.novembra spriedumu. Senāta spriedumā norādīti šādi apsvērumi.

[8.1] Senāts atzina, ka apgabaltiesa pamatoti konstatēja, ka viens Zemes komisijas 1998.gada lēmums attiecībā uz pieteicēju ir spēkā neesošs, bet otrs ir prettiesisks.

[8.2] Senāts atzina, ka Zemes komisijas lēmumu nevarēja atcelt, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 1.punktu, jo ir pārkāpts likumdevēja tiešā tekstā noteiktais termiņš prettiesiskā administratīvā akta atcelšanai.

[8.3] Senāts atzina par pamatotu apgabaltiesas secinājumu, ka ir konstatējams Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 5.punktā minētais priekšnoteikums lēmuma atcelšanai.

[8.4] Senāts norādīja, ka, izskatot lietu no jauna, apgabaltiesai atkārtoti jāvērtē tiesību principu sadursme šajā lietā.

[8.5] Senāts atzina, ka no lietā konstatētajiem apstākļiem nav izdarāms secinājums par to, ka pieteicējs uz lēmumiem nepaļāvās. Ir acīmredzami, ka pieteicējs paļāvās uz pirmo lēmumu, jo pēc tam, kad Zemes komisija bija viņam piešķīrusi zemes lietošanas tiesības, viņš iesniedza iesniegumu par šīs zemes piešķiršanu īpašumā. Par nepaļaušanos uz lēmumu par zemes piešķiršanu īpašumā neliecina domes minētais apstāklis, ka pieteicējs tikai pēc astoņiem

gadiem sāka interesēties par savu tiesību īstenošanu. Kā norāda dome, pieteicējs 2006.gada 10.aprīlī iesniedzis domē lūgumu paskaidrot, vai viņš var izpirkt attiecīgo zemesgabalu. Dome saņēmusi arī Valsts zemes dienestam adresētu pieteicēja lūgumu pārbaudīt, vai piešķirtais zemesgabals ir piekritīgs Salaspils pašvaldībai, jo bankā nav izdevies nokārtot šā zemesgabala izpirkšanu.

Tiesas ieskatā pats par sevi šāds fakts neliecina, ka persona visu šo laiku ir apzinājusies lēmuma prettiesiskumu. Var būt tieši pretēji – persona ilgstoši izmantojusi zemi, visbeidzot nolemj nokārtot atlikušās formalitātes un tad noskaidrojas, ka ar zemesgabalu ir kādas problēmas. Katrā ziņā tikai pieteicējs pats zina iemeslus, kāpēc viņš vēlējies izpirkt zemi tikai pēc astoņiem gadiem. Lietā šie apstākļi nav noskaidroti, bet fakts pats par sevi neļauj izdarīt kādu secinājumu par šādas rīcības iemesliem.

[9] Tiesas sēdē pieteicēja pārstāvis apelācijas sūdzību uzturēja. Atbildētāja pārstāve apelācijas sūdzību neatzina.

Motīvu daļa

[10] Pārbaudījusi lietas materiālus un izvērtējusi lietā esošos pierādījumus to kopsakarā, Administratīvā apgabaltiesa atzīst, ka apelācijas sūdzība ir nepamatota un pieteikums ir noraidāms.

[11] Saskaņā ar APL 350.panta pirmo daļu tiesību normu interpretācija (tulkojums), kas izteikts kasācijas instances tiesas spriedumā, ir obligāta tiesai, kura šo lietu izskata no jauna.

[12] Senāts šajā lietā atzinis, ka Zemes komisijas 1998.gada 5.maija lēmums Nr.9, ar kuru pieteicējam strīdus zeme tika piešķirta lietošanā, atzīstams par spēkā neesošu no tā pieņemšanas brīža. Zemes komisijai nebija kompetences pieņemt šādu lēmumu. Attiecīga kompetence bija tikai pilsētas domei. Minētais secinājums izdarīts turpmāk norādīto apsvērumu dēļ.

[12.1] Likuma „Par zemes lietošanu un zemes ierīcību" 8.pants (redakcijā, kas bija spēkā Zemes komisijas 1998.gada 5.maija lēmuma pieņemšanas brīdī) noteica, ka zemes lietošanas attiecību regulēšanā pilsētas administratīvajās robežās pilsētas Tautas deputātu padome pieņem lēmumus par zemes piešķiršanu lietošanā un zemes lietošanas tiesību izbeigšanu saskaņā ar šā likuma 24. un 71.pantu.

Likuma „Par zemes komisijām" (redakcijā, kas bija spēkā Zemes komisijas 1998.gada 5.maija lēmuma pieņemšanas brīdī) 1.pants noteica, ka zemes īpašuma formēšanas jautājumu izskatīšanai un lēmumu pieņemšanai pilsētu domes izveido attiecīgās pilsētas zemes komisiju un pagastu padomes – attiecīgā pagasta zemes komisiju. Pilsētu administratīvajās teritorijās, kurās ir arī lauku apvidu zemes, attiecīgā pilsētas dome var izveidot arī zemes komisiju, kas veic ar šo likumu pagasta zemes komisijai uzdotās funkcijas. Zemes komisijas darbojas atbilstoši Latvijas Republikā spēkā esošajiem zemes un citiem likumdošanas aktiem.

Kā izriet no likuma „Par zemes komisijām" 2.panta, pilsētas zemes komisija apkopo un izanalizē zemes pieprasījumus un iesniedz savu lēmumu

pilsētas domei zemes ierīcības projekta sastādīšanai, kā arī dod atzinumu par zemes īpašuma vai zemes lietošanas tiesībām un pieņem lēmumu par zemes īpašuma kompensāciju, bet pēc zemes robežu iemērīšanas un zemes robežu iemērīšanas akta un zemes robežu plāna izgatavošanas pieņem lēmumu: par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu; par zemes iegūšanu īpašumā par maksu un maksas apmēra apstiprināšanu.

Likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 4.panta trešā daļa noteic, ka zemes reforma aptver visas Latvijas Republikas pilsētu apbūvētās un neapbūvētās zemes un to lietotājus. Savukārt minētā panta ceturtā daļa noteic, ka tikai pilsētas domei ir kompetence piešķirt zemi lietošanā. Pilsētas dome ir tiesīga izskatīt pārsūdzības kārtībā zemes komisijas pieņemtos lēmumus par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu un zemes nodošanu īpašumā par samaksu.

[12.2] Ņemot vērā minēto, Zemes komisija 1998.gada 5.maija lēmumu pieņēma, neievērojot likumā noteikto kompetenci. Atbilstoši Ministru kabineta 1995.gada 13.jūnija noteikumu Nr.154 „Administratīvā procesa noteikumi" 72.3.apakšpunktam minētais lēmums ir spēkā neesošs.

[13] Senāts atzina, ka Zemes komisija 1998.gada 8.decembra lēmumu par zemes piešķiršanu pieteicējam īpašumā par samaksu pieņēmusi pretēji tiesību normās noteiktajam un ir konstatējams šī lēmuma prettiesiskums.

Minētais secinājums izdarīts, ņemot vērā, ka saskaņā ar likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 8.panta 1.punktu pilsētu zemes komisijas nodod zemi īpašumā, nokārtojot zemes īpašuma attiecības atbilstoši šā likuma 12.panta noteikumiem. Kā to noteic likuma 12.panta pirmās daļas 2.punkts, ja uz bijušo zemes īpašnieku zemesgabaliem (vai to daļām) Latvijas pilsoņi likumā noteiktajā kārtībā uzcēluši dzīvojamās ēkas vai arī būvē tās, vai arī likumā noteiktajā kārtībā dzīvojamās ēkas ieguvuši īpašumā līdz 1992.gada 20.jūnijam, tad dzīvojamās ēkas īpašniekam — Latvijas pilsonim — ir tiesības saņemt zemesgabalu īpašumā par maksu tādā platībā un robežās, kādās tas tika piešķirts apbūvei, bet ne lielāku par 1200 kvadrātmetriem, izņemot gadījumus, kad paliekošā zemes lietojuma daļa ir mazāka par pilsētas apbūvei noteikto minimālo apbūves gabala lielumu; šādos gadījumos šā zemesgabala daļa pievienojama ēkas īpašnieka apbūves gabalam.

Tā kā nav strīda par to, ka uz strīdus zemes nav ēku, Zemes komisija 1998.gada 8.decembra lēmumu par zemes piešķiršanu pieteicējam īpašumā par samaksu pieņēma pretēji tiesību normās noteiktajam, un ir konstatējams šā lēmuma prettiesiskums.

[14] Senāts norādīja, ka atšķirībā no spēkā esošiem prettiesiskiem administratīvajiem aktiem Administratīvā procesa likums neparedz gadījumus, kad attiecības turpinās, ja tiek konstatēts, ka iestāde lēmumu pieņēmusi ārpus tai normatīvajos aktos noteiktās kompetences. Raugoties vienīgi no tiesiskuma viedokļa, ir skaidrs, ka no spēkā neesoša lēmuma neizriet nekādas tiesiskās attiecības. Tomēr Senāta ieskatā, izvērtējot situāciju arī no tiesiskās paļāvības aspekta, atsevišķos gadījumos var būt nesamērīgi un netaisnīgi vienā brīdī pasludināt tiesiskās attiecības par nekad nebijušām. Var būt gadījumi, kad, lemjot par lēmuma atzīšanu par spēkā neesošu iestādes pārsniegtās kompetences

dēļ, ir apsverama sadursme starp tiesiskuma principu, no vienas puses, un tiesiskās paļāvības principu, no otras puses.

Senāta ieskatā šajā lietā esošā situācija ir šāds gadījums, kad nekompetentas institūcijas lēmums vēlāk radījis attiecības, kuras kompetentā iestāde ilgstoši *de facto* ir atzinusi.

[15] Konkrētajā gadījumā Zemes komisijas lēmums par zemes piešķiršanu īpašumā atcelts, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 1. un 5.punktu. Saskaņā ar 1.punktu adresātam labvēlīgu lēmumu var atcelt, ja adresāts vēl nav izmantojis savas tiesības, kuras šis lēmums apstiprina vai piešķir. Savukārt atbilstoši 5.punktam lēmumu var atcelt, ja tā prettiesiskums ir tik acīmredzams, ka tā adresāts to varēja un viņam to vajadzēja apzināties.

[15.1] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 1.punktam administratīvā akta atcelšana ir iespējama triju mēnešu laikā no dienas, kad iestāde uzzināja par tā atcelšanas iespēju, bet ne vēlāk kā viena gada laikā no tā spēkā stāšanās dienas. Ievērojot minēto un ņemot vērā, ka Zemes komisijas lēmums pieņemts 1998.gada 8.decembrī, spēkā stājies vispārējā kārtībā un Salaspils novada dome to atcēlusi 2008.gada 14.maijā, Senāts atzina, ka prettiesiskais Zemes komisijas 1998.gada 8.decembra lēmums uz šā pamata atcelts pamatoti.

[15.2] Senāts norādīja, ka, vērtējot acīmredzamības kritēriju Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 5.punkta kontekstā, iestādei un tiesai jāņem vērā personas zināšanu līmenis, proti, vai no konkrētās personas var prasīt, ka tā pietiekami orientējas tiesību normās. Turklāt Senāta ieskatā nav nozīmes, vai lēmuma prettiesiskumu persona varēja un vai tai vajadzēja apzināties uzreiz pēc tā pieņemšanas vai vēlāk. Lai konstatētu acīmredzamības kritēriju, ir pietiekami, ka par lēmuma acīmredzamo prettiesiskumu liecina vēlāki notikumi.

Senāts norādīja, ka arguments par to, ka atšķirībā no citiem lēmumiem par zemes piešķiršanu šo lēmumu pieteicējam nebija iespējas izpildīt, respektīvi, viņš attiecīgo zemi nevarēja izpirkt, liecina, ka pieteicējs varēja un viņam arī vajadzēja apzināties, ka ar konkrēto zemesgabalu ir kādas problēmas. Ņemot vērā, ka vismaz 2006.gadā pieteicējs apzinājies, ka zeme viņam piešķirta kļūdaini, Senāts atzina, ka ir konstatējams Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 5.punktā minētais kritērijs, kad adresātam labvēlīgu lēmumu var atcelt.

[16] Kā redzams no Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas ievaddaļas (tiesību normas tiesiskajām sekām), šajā daļā minēto apstākļu konstatēšanas gadījumā administratīvo aktu *var atcelt*. Tiesību norma neparedz, ka administratīvais akts *ir atceļams*. Tādējādi tiesību norma paredz iestādes rīcības brīvību labvēlīga prettiesiska administratīva akta atcelšanai un, lai sasniegtu konkrētajā gadījumā taisnīgāko risinājumu, pieļauj tālāku konkrēto apstākļu izvērtējumu atbilstoši tiesību principiem. Proti, izvēloties, vai priekšroka konkrētajā gadījumā dodama tiesiskuma principam (jo ir konstatēts administratīvā akta prettiesiskums), vai arī pastāv apstākļi, kas liek dot priekšroku tiesiskās paļāvības principam.

Ievērojot minēto, Senāts norādīja, ka, izskatot lietu no jauna, apgabaltiesai jāvērtē tiesiskās paļāvības un tiesiskuma principu sadursme šajā lietā.

Bez tam izskatāmajā lietā situācija ir aplūkojama kopumā, tāpēc argumentācija par tiesību principu sadursmi attiecināma gan uz Zemes komisijas lēmumu par īpašuma tiesību piešķiršanu, kurš atzīts par prettiesisku un atcelts, gan uz lēmumu par zemes lietošanas tiesību piešķiršanu, kurš atzīts par spēkā neesošu.

[17] Tiesiskās paļāvības būtība ir attiecībās ar valsti aizsargāt personu pret kļūdu, kuras pieļaušanā šī persona nav vainojama. Šo attiecību pamatā darbojas princips, ka persona var paļauties, ka iestāde rīkojas tiesiski. Tiesiskās paļāvības aizsardzība izriet no tiesiskas valsts principa, saskaņā ar kuru valsts rīkojas tiesiski, paredzami un skaidri.

Tajā pašā laikā tiesiskās paļāvības aizsardzība nav absolūta. Tāpēc konkrētās lietas apstākļi ir noteicošie, lai pateiktu, vai priekšroka dodama tiesiskumam un vispārējai sabiedrības interesei, kas prasa prettiesiska lēmuma atcelšanu, vai arī konkrētās personas tiesībām paļauties uz to, ka attiecībā uz to pieņemtais lēmums ir tiesisks un uz tā pamata piešķirtie labumi netiks atņemti.

Senāts ir atzinis, ka, lai atzītu, vai tiesiskā paļāvība ir jāņem vērā, jāatbild uz trim jautājumiem: 1) vai bija kaut kas, uz ko varēja paļauties; 2) vai attiecīgā persona tiešām uz to paļāvās; 3) vai personas paļāvība ir aizsardzības vērta *(sk. 2007.gada 7.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-238/2007 13.1.punktu).*

[18] Izskatāmajā lietā pašvaldības iestāde – Zemes komisija – attiecībā uz pieteicēju pieņēmusi divus lēmumus – vienu par zemes lietošanas tiesību piešķiršanu, otru par zemes piešķiršanu īpašumā.

Saskaņā ar likumu Zemes komisijas kā uz zemes reformas laiku izveidotās institūcijas kompetencē bija dažādu ar zemes reformu saistītu jautājumu izskatīšana. Attiecībā uz zemes lietošanas tiesību piešķiršanu pilsētās – nevis lemšana, bet atzinumu sniegšana domei, savukārt attiecībā uz zemes piešķiršanu īpašumā – arī lēmuma pieņemšana.

Par to, ka Zemes komisijai nav kompetences lemt par zemes lietošanas tiesību piešķiršanu, persona pati, neiepazīstoties ar komplicēto zemes reformas tiesisko regulējumu, secinājumu izdarīt nevar. Proti, Zemes komisija nav tāda institūcija, kuras kompetencē acīmredzami ir pilnīgi citas dabas jautājumi.

Turklāt Salaspilī pretēji likumā noteiktajam bija spēkā 1995.gada 26.oktobrī pieņemts lēmums Nr.215, ar kuru Salaspils novada dome (tobrīd Salaspils pilsētas ar lauku teritoriju dome) bija noteikusi, ka Zemes komisija ir vienīgā pašvaldības institūcija, kura pieņem lēmumus par zemes piešķiršanu lietošanā.

Uz šo lēmumu gan nav norādes Zemes komisijas lēmumā par zemes piešķiršanu lietošanā. Taču ne šajā, ne arī otrajā lēmumā (par zemesgabala piešķiršanu īpašumā) nav arī norādes, uz kādu tiesību normu pamata abi lēmumi pieņemti. Lēmumos ir tikai atsauce uz likumu. Respektīvi, ka lēmums par zemes lietošanas tiesību piešķiršanu pieņemts saskaņā ar likumu „Par zemes lietošanu un zemes ierīcību", savukārt lēmums par zemes piešķiršanu īpašumā – saskaņā ar likumu „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās".

Atbildētāja pārstāves apelācijas instances tiesas sēdē pausto apgalvojumu,

ka par domes 1995.gada 26.oktobra lēmumu Nr.215 pieteicējs nezināja, jo tas nebija publicēts, kā arī citos lēmumos zemes komisija uz to nebija atsaukusies, apgabaltiesa noraida kā nepamatotu. Kā redzams no lietas materiāliem *(lietas 78.lapa)*, minētais lēmums bija pieejams Normatīvo aktu informācijas sistēmā (NAIS), nav arī pamata uzskatīt, ka tas administratīvās teritorijas iedzīvotājiem nevarēja būt paziņots citā veidā. Bez tam no atbildētāja tiesai sniegtajiem paskaidrojumiem izriet, ka jau 2001.gadā revīzijas rezultātā konstatēts, ka vēl vismaz 3 citās lietās zemes komisija pieņēmusi attiecīgus lēmumus ārpus savas likumā noteiktās kompetences.

Lēmumā par zemes piešķiršanu īpašumā ir skaidri norādīta faktiskā situācija, proti, ka ēku uz zemes nav.

Ņemot vērā iepriekš teikto, Senāts šajā lietā norādīja, ka iestāde, lai arī vienreiz ārpus savas kompetences, tomēr bija skaidri paudusi savu gribu.

[19] Senāts atzina, ka no lietā konstatētajiem apstākļiem nav izdarāms secinājums par to, ka pieteicējs uz lēmumiem nepaļāvās un apzinājās to prettiesiskumu. Ir acīmredzami, ka pieteicējs paļāvās uz pirmo lēmumu, jo pēc tam, kad Zemes komisija bija viņam piešķīrusi zemes lietošanas tiesības, viņš iesniedza iesniegumu par šīs zemes piešķiršanu īpašumā. Ir piešķirama nozīme iemesliem, kuru dēļ pieteicējs vēlējies izpirkt zemi tikai pēc astoņiem gadiem.

[20] Kā redzams no lietas materiāliem, ar 1997.gada 4.marta lēmumu Nr.5 *(lietas 92.lapa)* Zemes komisija piešķīra pieteicējam zemes lietošanas tiesības ar lietošanas tiesību pāreju citām personām uz 120000 m^2 lielu zemes gabalu Salaspils pilsētā ražošanas ēku uzturēšanai un apsaimniekošanai. Uz zemesgabala atradās pieteicējam piederošs ēku (būvju) nekustamais īpašums (15 nedzīvojamās ēkas).

Ar Zemes komisijas 1998.gada 5.maija lēmumu Nr.9 *(lietas 36. un 37.lapa)* nolemts daļēji grozīt Zemes komisijas 1997.gada 4.marta lēmumu Nr.5 un sakarā ar precīzo uzmērīšanu dabā piešķirt pieteicējam zemes lietošanas tiesības: 1) uz zemes gabalu */adrese/*, 77771 m^2 platībā; 2) uz zemes gabalu */adrese/*, 21863 m^2 platībā; 3) uz */adrese/*, 32313 m^2 platībā, 4) uz zemes gabalu „*/Nosaukums/*" Salaspils lauku teritorijā 2200 m^2 platībā.

Atbilstoši minētajiem lēmumiem sastādīts zemes robežu plāns *(lietas 143.-144.lapa)*, atsaucoties uz kuru Zemes komisija 1998.gada 8.decembrī pieņēma lēmumu Nr.20 *(lietas 38.lapa)* par zemes gabala 32313 m^2 platībā */adrese/*, uz kura nav ēku, piešķiršanu pieteicējam (zemnieku saimniecības vajadzībām) īpašumā par samaksu (Ls 795 jeb 28,4 kompensācijas sertifikāti). Lēmumā arī norādīts, ka zemes gabala robežas nostiprinātas. Tāpat lēmumā noteikts pieteicēja pienākums 3 mēnešu laikā pēc lēmuma saņemšanas noslēgt līgumu ar Latvijas Hipotēku un zemes bankas nodaļu par īpašuma izpirkšanu.

Kā redzams no konta izraksta *(lietas 79.lapa)*, 28,4 kompensācijas sertifikāti ieskaitīti 1999.gada februārī, bet pārskaitīti atpakaļ pieteicēja kontā 2002.gada oktobrī.

Jau 1999.gada sākumā pieteicējs ierosinājis būves – saimniecības ēkas – būvniecību strīdus zemesgabalā un 1999.gada 24.maijā saņēmis domes būvvaldes atzinumu būvniecības ieceres atbalstam *(lietas 145.lapa)*. Nav informācijas, ka būvniecības procesu pieteicējs būtu turpinājis.

Nav strīda, ka līgums ar Latvijas Hipotēku un zemes banku netika noslēgts ne 1998.gada 8.decembra lēmumā norādītajā termiņā (līdz 1999.gada martam), ne arī vēlāk. Attiecībā uz iemesliem pieteicēja pārstāvis apelācijas instances tiesas sēdē paskaidroja, ka banka apgalvojusi, ka zemesgabali bijuši piekritīgi nevis pašvaldībai, bet valstij. Šā jautājuma noskaidrošanai 1999.gadā pieteicējs esot mutiski vērsies arī Zemes komisijā un VAS „Valsts nekustamo īpašumu aģentūra", bet skaidru atbildi neesot saņēmis – vien paskaidrojumu, ka kaut kas ir sajaukts dokumentācijā.

Tiesa konstatē, ka pieteicējs nav iesniedzis pierādījumus apgalvojumam, ka ir vērsies minētajās iestādēs, prasot situācijas skaidrojumu, un iestāde to nebija sniegusi. Ja arī pieteicējs pēc šāda skaidrojuma vērsās, konstatējams, ka pieteicējs nav darījis neko, lai iestāžu bezdarbību savlaicīgi apstrīdētu normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā.

Ievērojot minēto, apgabaltiesa secina, ka pieteicējs jau 1999.gadā vēlējies izpirkt zemi, taču saņēmis nepārprotamu bankas atteikumu. Par to, ka attiecīgs līgums netiks noslēgts, pieteicējam vajadzēja kļūt nepārprotami skaidram jau 2002.gada oktobrī, kad zemes izpirkšanai pārskaitītie sertifikāti tika ieskaitīti atpakaļ viņa kontā.

Neskatoties uz to, pieteicējs tikai 2006.gada 10.aprīlī vērsās ar iesniegumu *(lietas 93.lapa)* zemes komisijā, lūdzot paskaidrot, vai viņš var izpirkt ar 1998.gada 8.decembra lēmumu Nr.20 īpašumā par samaksu piešķirto zemes gabalu. Tāpat minētajā datumā pieteicēja pārstāvis vērsās Valsts zemes dienesta reģionālajā nodaļā *(lietas 94.lapa)*, lūdzot pārbaudīt piešķirto zemju piekritību Salaspils novadam – iesniegums pamatots ar apstākli, ka *H.V.* mēģinājis Latvijas Hipotēku un zemes bankā iegūt īpašumā par samaksu pašvaldības piešķirto zemi, bet tas neesot izdevies, jo banka norādījusi, ka piešķirtā zeme neatrodas Salaspils pilsētas teritorijā.

Apgabaltiesa konstatē, ka pieteicējs nav minējis loģisku izskaidrojumu, kāpēc laika posmā no 2002.gada oktobra līdz 2006.gada aprīlim netika veicis nekādus pasākumus situācijas noskaidrošanai.

[21] Līdz ar to apgabaltiesa secina, ka, ja arī iepriekš norādīto iemeslu dēļ pieteicējs uz lēmumiem varēja paļauties un varēja neapzināties to prettiesiskumu, tad šāda paļāvība nevarēja turpināties arī pēc 2002.gada oktobra un tā nepelna aizsardzību.

[22] Attiecībā uz pieteicēja norādīto apstākli, ka dome desmit gadu laikā pieņēmusi pieteicēja nodokļa maksājumus par attiecīgo zemesgabalu, apgabaltiesa norāda, ka nav strīda, ka pieteicējs strīdus zemesgabalu ir lietojis, līdz ar to starp pieteicēju un domi izveidojušās zemes nomas attiecības, kas apspriežamas saskaņā ar Civillikuma noteikumiem. Pieteicējam nosūtītie nekustamā īpašuma nodokļa paziņojumi *(lietas 146.lapa)* pamatoti ar likuma „Par nekustamā īpašuma nodokli" 1., 2. un 3.pantu un pārejas noteikumu 3.punktu. No minētajām tiesību normām izriet, ka pienākums maksāt nekustamā īpašuma nodokli ir ne tikai zemes īpašniekam, bet arī personai, kuras tiesiskajā valdījumā, lietošanā vai nomā nekustamais īpašums atrodas.

[23] Ievērojot minēto, apgabaltiesa atzīst, ka iestāde ir pareizi izmantojusi

savu rīcības brīvību un pie konkrētajiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem pamatoti priekšroku devusi tiesiskuma principam iepretim tiesiskās paļāvības principam. Līdz ar to Lēmumā pamatoti Zemes komisijas lēmums par zemes piešķiršanu pieteicējam lietošanā atzīts par spēkā neesošu, bet Zemes komisijas lēmums par zemes piešķiršanu pieteicējam īpašumā – atcelts, pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 86.panta otrās daļas 5.punktu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 307. un 309.pantu, 329.panta pirmo daļu, Administratīvā apgabaltiesa

nosprieda:

Noraidīt *H.V.* pieteikumu par Salaspils novada domes 2008.gada 14.maija lēmuma (sēdes protokols Nr.10, 15.§) atcelšanu.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamentā 30 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, kasācijas sūdzību iesniedzot Administratīvajā apgabaltiesā.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja	(paraksts)	A.Šteinberga
Tiesneši	(paraksts)	K.Berķis
	(paraksts)	M.Birzgalis

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās apgabaltiesas tiesnese A.Šteinberga
2010.gada 17.decembrī